

Architectuuriconen

Auteur: Gerard Goudriaan

Langs de parels van de Rotterdamse architectuur

Rotterdam is door een aantal bijzondere gebouwen een architectuurstad bij uitstek. Ook kwantitatief heeft Rotterdam met zijn architectuur veel te bieden. Voor deze wandeling heb ik de 'echte' architectuuriconen van Rotterdam op een rij gezet. Allereerst als selectiemechanisme binnen de grote hoeveelheid interessante Rotterdamse architectuur. Dit om te zorgen dat de route primair een wandeling is en niet vastloopt in een overdaad aan gebouwen. Ten tweede om vooral de niet-Rotterdammer te wijzen op de 'echte' iconen en vooral uit te leggen waarom ze dit zijn.

Routebeschrijving

Neem op station Blaak uitgang centrum. Boven aangekomen ga je rechtsaf. Na 30 meter rechtsaf het viaduct over de fietsenstalling. Je loopt recht tegen een kolossaal gebouw aan. Neem even een kijkje.

Kijkpunt 1

Markthal

Het 39 meter hoge gebouw werd direct uitbundig geroemd in binnen- en buitenlandse media. Hierdoor en door de spectaculaire bouw, met boven de luxueuze markt meer dan 200 appartementen, is het snel een icoon geworden.

Het ontwerp is van MVRDV (2014). Het kunstwerk 'De Hoorn des Overvloeds' aan het binnenwerk en het plafond is van Arno Coenen. Het toont uitvergrotingen van onder meer vis, fruit en groenten.

Daarna ga je vanaf de uitgang rechtdoor naar de potloodvormige toren, officieel de Blaaktoren geheten maar de veel bekendere naam is Het Potlood (1984). Het ontwerp is van Piet Blom, die ook het hiernaast liggende gebouwencomplex, het Blaakse Bos, heeft ontworpen met een voor een stad ongebruikelijke naam. Na het Potlood gaan we rechts de trap op (Kolk) om in het complex met onder meer zijn kubuswoningen een kijkje te nemen.

Kijkpunt 2

Blaakse Bos

De naam van het complex is gebaseerd op de visie van architect Piet Blom die het totale complex als een bos ziet. Hierbij is iedere woning een boom. Achtergrond van deze visie is dat het Blaakse Bos een dorp in de grote stad moet zijn: een veilige omgeving met zowel private als openbare facetten van het dagelijks leven.

Het complex van Blom past in het bredere verband in de stad van het in de jaren zeventig streven naar kleinschalige woningbouw.

Je komt op de Overblaak onder/ langs de kubuswoningen en langs de superkubus van het Stayokay hostel. Op eind rechtsaf langs een balustrade met mooi uitzicht op de Oudehaven met zijn terrassen en andere door Piet Blom gebouwde woningen.

Loop verder naar beneden, bij het water van de Oudehaven rechtsaf trappetje af. Neem de bocht langs het water naar links. Recht voor je zie je de eerste wolkenkrabber van Nederland.

Kijkpunt 3

Het Witte Huis

Het is een van de weinige markante gebouwen in het centrum van Rotterdam die tijdens het bombardement van 14 mei 1940 gespaard zijn gebleven. Een andere reden om Het Witte Huis iconisch te noemen is de esthetiek van het gebouw met bijzondere details in de stijl van de art nouveau.

In 1898 was dit een heuse wolkenkrabber van 45 meter hoog met elf verdiepingen ontworpen door architect Willem Molenhoek.

Ga verder rechtdoor, de Jan Kuitenbrug over, neem daarna het zebrapad over de drukke weg. Loop verder rechtdoor onder het viaduct door. Linksaf trap op, rechtsaf de grote rode brug op. Dit is de nieuwe Willemsbrug uit 1981, een half-icoon. In een architectuurgids over Rotterdam door auteurs Paul Groenendijk en Piet Vollaard 'een wervende verbeelding van de herwonnen dynamiek van Rotterdam' genoemd.

Loop door tot het water van de Koningshaven. Daar rechtsaf. Na 150 meter linksaf zebrapad op en Koninginnebrug over.

Op de brug zie je wat verder naar links De Brug, hoofdkantoor van Unilever Best Foods Nederland tot in 2020. Het 'zweeft' boven het vroegere fabriekscomplex van Blue Band (2005, JHK Architecten). Unilever Best Foods ging naar een deel van het vroegere Shell-gebouw de Hofpoort aan het Hofplein.

Dichterbij zien we een markante voormalige spoorbrug.

Kijkpunt 4

De Hef

Deze spoorweghefbrug, opvolger van een draaibrug uit 1878, heet officieel Koningshavenbrug, maar heeft in de volksmond al vele jaren een veel kortere naam: De Hef. Gebouwd in 1927 door architect Pieter Joosting, maar sinds 1993 niet meer in gebruik vanwege de toen in gebruik genomen spoortunnel. Het plan was om de brug te slopen, maar dat is door heftige protesten niet doorgegaan. De felle protesten lieten zien hoe Rotterdammers De Hef als een onafscheidelijk onderdeel van de stad zien.

Steek na de Koninginnebrug het zebrapad over. Je komt op het Stieltjesplein. Vandaar is in dezelfde looprichting, maar iets links, de Rosestraat. Na nummer 199 kom je bij de Lodewijk Pincoffsweg en loop je aan tegen een veelkleurig spraakmakend wooncomplex.

Kijkpunt 5

De Peperklip

Dit complex uit 1982 is ontworpen door de omstreden architect Carel Weeber. De naam van het gebouw verwijst naar de vorm van het complex: een uitgebogen paperclip waarbij de drie ronde delen van de clip het hoogst zijn. Het is ook een verwijzing naar het havenverleden toen klippers met onder meer peper hier de haven binnenkwamen.

Ga aan de overkant van de Lodewijk Pincoffsweg rechtsaf. Bij Draaischijf linksaf. We gaan meteen bij de eerste weg (Lodewijk Pincoffsplein) rechtsaf (als we rechtdoor gaan is het doodlopend, al hebben we dan wel een mooi overzicht van de paperclipconstructie met links en rechts de achterkant van de lage gedeeltes).

Direct rechtsaf langs het water, linksaf de brug over. Meteen rechtsaf Louis Pregerkade. Op eind linksaf Stieltjesstraat. Tot de zebrapaden. Daar rechtsaf. Na de bocht naar links kom je bij een belangrijk symbool van het nieuwe Rotterdam van de 20e en 21e eeuw.

Kijkpunt 6

Erasmusbrug

Deze brug uit 1996 is een belangrijk onderdeel van het gemeentelijk plan uit de jaren tachtig om de Kop van Zuid, een oorspronkelijk haventerrein, te herontwikkelen. Om dit plan tot een succes te maken, moest er een nieuwe brug komen om de Kop van Zuid te ontsluiten en te verbinden met het centrum. Behalve ontsluiting moest de brug ook een belangrijke uitstraling hebben om de aandacht op het gebied te vestigen en vast te houden. De gewenste uitstraling is bereikt door het opvallende ontwerp met een geknikte pyloon. Architect van de brug met de bijnaam De Zwaan is Ben van Berkel.

Bij de Erasmusbrug aangekomen steek je de zebrapaden over en dan rechtsaf, dus de linkerzijde van de brug. Doorlopend op de brug krijg je een steeds beter zicht op een gigantisch verzamelgebouw met boven de sokkel drie gedraaide torens.

Kijkpunt 7

De Rotterdam

Het enorme volume met een sokkel van 30 meter hoog, de bijzondere vorm met de verspringende torens, de hoogte van 149 meter, de voorgeschiedenis en de naam van architect Rem Koolhaas (architectenbureau OMA) maakten dit project al voor de oplevering tot een icoon.

De start van de bouw vond veel later plaats dan gepland. De gemeente kon pas na lange tijd toezeggen veel ruimtes in de middentorens te gaan huren. De oplevering vond plaats in 2013.

Het gebouw herbergt, in de toren rechts, appartementen. Verder zijn er een hotel, restaurant en een bar met groots uitzicht op de Nieuwe Maas.

Loop de Erasmusbrug verder af. Naar voren kijkend zien we het wooncomplex De Hoge Heren van Wiel Arets uit 2001. Het bestaat uit twee met elkaar verbonden torens van meer dan 100 meter hoog met bijna 300 appartementen. Vlakbij woonden de hoge heren, de havenbaronnen.

Neem ter hoogte van de Hoge Heren linksaf de trap. Beneden gekomen langs de woontorens op de Gedempte Zalmhaven. Op eind linksaf de weg met de trambaan volgen. Je komt op het Westplein. Daar rechtsaf langs het water. Je komt op de linkerzijde van de Parklaan. Naar nummer 20, dat bijna 90 jaar geleden een zeer modern flatgebouw was.

Kijkpunt 8

Parklaanflat

Dit flatgebouw uit 1933 is het eerste hoge woongebouw van Rotterdam en vanaf 1987 rijksmonument. De architect is Willem van Tijen die voor de oorlog experimenteerde met hoogbouw. Na de Parklaanflat ontwierp hij in die periode de Bergpolderflat en de Plaslaanflat.

De Parklaanflat is gebouwd in de geest van het Nieuwe Bouwen.

Op eind van de Parklaan rechtsaf, na 100 meter linksaf het park in. Vrij snel heb je uitzicht op de volgende twee kijkpunten. Vooruit de Euromast, rechts het eerste gebouw van de Medische Faculteit met zijn bijzondere witte gevelaanzicht.

Kijkpunt 9

Euromast

Deze toren uit 1960 is van architect Hugh (ook wel Huig) Maaskant. Het iconische is te verklaren door zijn hoogte, vorm, ligging en symboliek (toonbeeld van de wederopbouw). Ook is er een duidelijke band met de scheepvaart door het gebruik van het woord mast en het kraaiennestachtige uitkijkpunt op 100 meter hoogte. In 1960 was de Euromast met zijn 107 meter de hoogste uitkijktoren van Nederland. In 1970 kwam bovenop de Euromast een uitbreiding met de Space Tower van 85 meter.

Kijkpunt 10

Gebouw Medische Faculteit

Het eerste meest links gelegen gebouw van wat nu het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam heet, huisvestte vanaf 1968 de Medische Faculteit. Het werd bekend doordat het vanaf die tijd de skyline van Rotterdam domineerde. Ook de witte sandwichpanelen droegen bij aan de eigenheid van dit 114 meter hoge onderwijscentrum.

De architectuur was in handen van het architectenbureau OD205.

Op eind links aanhouden langs The Harbour Club. Direct na de brug rechtsaf met links mooi zicht op de Euromast.

Na de brug kom je op een kruispunt waar je rechtdoor gaat en daarna rechts aanhoudt. Op eind rechtsaf naar de Kievitslaan. Hier linksaf en zebrapaden oversteken. Aan de overkant rechtsaf, snel schuin links de stoep naar beneden. Je loopt recht op het volgende icoon af.

Kijkpunt 11

Kunsthall

Dit gebouw van Rem Koolhaas (OMA) uit 1992 is door vakgenoten meteen de hemel in geprezen. Deze lof gold bijvoorbeeld voor de dominerende hellingbanen als voetgangersroute. De route scheidt twee delen: twee tentoonstellingszalen aan de ene kant en een auditorium dat tegelijk hellingbaan is aan de andere kant.

Bezoekers en het grote publiek in het algemeen zijn veel minder enthousiast over het gebouw.

Bij het zebrapad linksaf, schuin rechtdoor naar de brug. Ga die niet over, maar ga rechtsaf. Voor vijver linksaf. Bijna als vanzelf doemt even later links voor je het Collectiegebouw op. Het is onderdeel van Museum Boymans van Beuningen. Het ontwerp is van het architectenbureau MVRDV. Gaat dit een icoon worden? Zelf denk ik van wel.

Na het Collectiegebouw zie je voor je Het Nieuwe Instituut. Het heette tot 2013 Nai, het Nederlands Architectuurinstituut (1991, ontwerp Jo Coenen). We passeren het rechts en lopen langs een aantal witte, nog steeds modern ogende huizen, maar wel bijna een eeuw oud. Het laatste huis is het bekendste.

Kijkpunt 12

Huis Sonneveld

Deze villa voor een van de directeurs van de Van Nellefabriek is door architectenbureau Brinkman & Van der Vlugt in 1933 gebouwd. Dit is hetzelfde bureau dat de Van Nelle Fabriek heeft ontworpen (1931).

Het is een monument van het Nieuwe Bouwen. Kenmerkend daarvoor is dat het een lichte woning is met grote raampartijen, de woonruimte heeft bijvoorbeeld een raamstrook over de hele gevelbreedte.

Huis Sonneveld is sinds 2001 een museumwoning.

Hierna meteen rechtsaf naar het Eendrachtsplein. Steek de zebrapaden over, even rechtdoor en dan bij Kabouter Buttplug linksaf. Weer zebrapaden over, daarna rechtsaf de pas later aangegeven Oude Binnenweg. Na de derde zijstraat (de Karel Doormanstraat) kom je op het Binnenwegplein. Hier linksaf. We komen op het nieuwe gedeelte van de Lijnbaan. Na de Van Oldenbarneveltplaats zijn we in het oorspronkelijke deel van het beroemde winkelcentrum.

Kijkpunt 13

Lijnbaan

Deze winkelpromenade uit 1953 is als autovrij winkelcentrum het voorbeeld voor de wereld geworden. De Lijnbaan was niet alleen verkeersvrij, maar kreeg een zodanige opzet dat hiervan optimaal geprofiteerd kon worden. Daarom werd de promenade breed en laag opgezet. De Lijnbaan is zonder meer het icoon van de Rotterdamse wederopbouw. De wederopbouwspecialisten Jo van den Broek en Jaap Bakema namen het ontwerp voor hun rekening.

Bij Stadhuisplein linksaf. Je passeert links het Schouwburgplein, dat nooit een lekker onderdeel van de stad is geweest. Het laatste ontwerp is van Adriaan Geuze, opgeleverd in 1997.

Loop tot voorbij het rotonde-achtige kruispunt. Daar rechtsaf naar het station. Maar eerst passeer je een opvallend gebouw uit de tijd van de wederopbouw.

Kijkpunt 14

Groot Handelsgebouw

Ook het Groot Handelsgebouw van 1951, direct naast het station, is een icoon van de Rotterdamse wederopbouw. De opdracht voor dit complex kwam van een groep groothandelaren die na de oorlog graag een gezamenlijk gebouw wilden hebben. Ze kozen voor de architecten Willem van Tijen en Hugh Maaskant die al intensief bezig waren met de wederopbouw van de binnenstad.

Omdat het gebouw vooral een functie had voor de groothandel heette het vele jaren het Groothandelsgebouw. Vanaf het begin van de 21e eeuw werd het gebouw steeds meer een multifunctioneel bedrijfsverzamelgebouw. Met de nieuwe naam: Groot Handelsgebouw.

Daarna eindigt de tocht voor het station.

Kijkpunt 15

Centraal Station

Om mee te kunnen in de vaart der volkeren moest het oude station van architect Sybold van Ravesteyn uit 1957 plaatsmaken voor een aan de dynamiek van de 21e eeuw aangepast verkeersknooppunt.

Het nieuwe station is in 2013 opgeleverd en is als eenheid ontworpen. Dat komt tot uiting in de stationshal die de hele ruimte van het station van voor naar achteren overbrugt. Om tot een aansprekende vorm te komen, werd van drie prestigieuze architectenbureaus een team gemaakt: Team CS. De groep bestond uit de bureaus van Benthem Crouwel, Meyer en Van Schooten en West 8 van Adriaan Geuze.

Praktische informatie

De start is op station Rotterdam Blaak. Het eind op het Centraal Station

Deze wandeling staat in de wandelgids **Rotterdam acht keer anders** die is verschenen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Auteur Gerard Goudriaan is stedenverkenner en wandelsocioloog

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50